

Nr 276.

Av herr **Öhman m. fl.**, om förbud mot användande av militär vid sociala konflikter eller till s. k. ordningstjänst.

Kommenderingen av militär mot arbetarna under arbetskonflikten i Ådalen förgående år, varvid fem arbetare dödades och lika många svårt sårades av militärens kulor, har på ett ypperligt sätt bidragit till att i vida kretsar klargöra det nuvarande militärväsendets verkliga uppgifter och sociala funktion: att värna det bestående klassamhället mot de förtryckta klassernas frihetskamp, att vara ett livgarde för den härskande kapitalismen mot alla de folk-element, av vilkas utplundring den lever, och vilka genom sin organiserade kamp i socialismens tecken kämpa för sin frigörelse. Otaliga händelser under de senaste årtiondena styrker detta påstående.

Vid olika tillfällen har den härskande klassen utkommenderat militär för att under sociala konflikter på olika sätt hjälpa kapitalistdömet gentemot den för människovärdig existens kämpande arbetarklassen. Ett digert material ur arbetarrörelsens historia skulle kunna samlas som bevis för, att det svenska militärväsendets främsta uppgift hittills varit att slå ned den s. k. inre fienden, arbetarklassen, i dess kamp för att förbättra sin ställning och skaffa sig drägligare existens. Ett rent klassiskt uttryck för den härskande klassens uppfattning av militärväsendets roll gav den bekante landshövding Treffenberg i ett yttrande till de soldater, som utkommenderats mot deltagarna i Sundsvallsstrejken 1879: »Aldrig framstår Edert sköna och härliga yrke såsom mera vördnadsbjudande och mera tilltalande, än då, såsom här, krigaren uppträder såsom den hotade samhällsordningens säkra värn och fäste.» I sanning ett skönt och härligt yrke för de utplundrade massornas ungdomar, att med vapen i hand försvara utplundrarnas kassakistor och rädda den bestående uselheten från att sopas bort av de vaknande massorna.

Militarismen är sig lik i alla kapitalistiska länder. Den är till sitt väsen folkförödande, folkfientlig, och det hjälper inte att söka snygga upp den med epitetet folklig och demokratisk. Vid genomförandet av 1925 års härordning förklarade den då sittande socialdemokratiska regeringen, att demokratin gjort sitt genombrott även i fråga om det svenska militärväsendet. Varje tanke på att militären skulle kunna komma att användas mot arbetarna vid

sociala konflikter var utesluten. Sålunda anförde dåvarande statsminister Sandler under debatten i andra kammaren om 1925 års härordning bl. a.: »Till de drag i en försvarsordning, som demokratien trycker på densamma, hör den bestämt hävdade uppfattningen, att försvarsmedlen icke kunna få tjäna något annat syfte än hela folkets värnande mot angrepp. Denna fråga har varit berörd i regeringsförslaget, då detta beträffande värnpliktslagens § 28 har uttagit ur den äldre lydelsen, vad som där står angående »stillande av uppror». Den föredragande departementschefen har åberopat till stöd här för den meningen, att, även om ifrågavarande bestämmelse torde kunna anses vara utan praktisk betydelse, den dock icke syntes böra förbigås vid en revision av vårt försvarsväsende. Hos vissa delar av vårt folk hade ofta den misstanken framträtt, att de militära maktmedel, som organiserats till skydd för landets frihet, samtidigt avsetts att kunna tjäna som skyddsmedel för vissa maktägande grupper inom landet. Användandet av militär ordningsmakt under vissa sociala konflikter hade närt dylika misstankar. För det förtroende hos hela folket, som måste vara ryggraden i försvarsanstalterna mot faror utifrån, vore vidmakthållandet av sådana misstankar till skada. Det var anledningen till att man föreslagit en ändring i värnpliktslagens § 28. Utskottet har nu så till vida delat föredragande departementschefens mening, att utskottet förklarar, »att därest den nuvarande avfattningen av ifrågavarande stadgande kan anses vara ägnad att ingiva misstanken om de militära maktmedlens obehöriga utnyttjande i någon särskild samhällsgrupps intresse, en ändring av detta stadgande bör vidtagas. Då emellertid», fortsätter utskottet, »landets försvarskrafter givetvis vid behov böra stå till regeringens förfogande för avvärjande av angrepp mot rikets säkerhet — de må komma utifrån eller inifrån — synes stadgandet i fråga icke böra borttagas utan att ersättas med ett annat, som, på samma gång det uttryckligen tillförsäkrar regeringen befogenhet att i erforderlig omfattning inkalla beväringens första uppbåd för värnande av rikets säkerhet, dock utesluter dess användande i sociala konflikter.» Utskottet har för att nå sitt syfte därför föreslagit en omformulering av stadgandet, att beväringens första uppbåd, som samma paragraf handlar om, må inkallas, då rikets försvar *eller dess säkerhet eljest* det kräver. Regeringen accepterar detta förslag och har icke något att erinra mot vad utskottet i denna del anför.

Vi ha velat särskilt understryka denna del av utskottsförslaget, därför att den markerar det drag i den demokratiska försvarsordningen, som vi velat fästa uppmärksamheten på. En försvarsorganisation, sålunda ställd i folkets tjänst, innebär givetvis en dödsstöt åt allt det, som man tidigare innefattat i den militaristiska andan.

I vilket avseende den nuvarande militärorganisationen är »ställd i folkets tjänst» illustrerades klart och tydligt vid det militära blodbadet på fredligt demonstrerande arbetare i Ådalen, Kristihimmelfärdsdag föregående år, och behöver icke ytterligare belysas. Att ställa militärväsendet i ett kapitalistiskt styrt samhälle i »folkets tjänst» är lika »omöjligt som att bota en spetälsk eller väcka liv i en död».

Emellertid måste krav resas på, att riksdagen utfärdar förbud mot att militär, såsom vad hittills varit fallet, får utkommenderas mot arbetarna i sociala konflikter. Erforderliga ändringar i detta syfte i nu gällande lagar och författningar måste genomföras. Vi hysa emellertid inga som helst illusioner om att ett lagstadgat förbud i detta avseende under alla förhållanden skall komma att respekteras av de maktägande. Vi äro medvetna om, att militärväsendet kommer, oavsett vilka lagbestämmelser som därom finnas, att användas mot arbetarklassen, när vidmakthållandet av den kapitalistiska ordningen det påfordrar. Men vederbörande skola åtminstone inte kunna åberopa gällande lag och författningar som stöd för sin åtgärd.

Med stöd av vad som sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till regeringen hemställa om att förslag ofördröjligen framläggas för riksdagen till sådana lagändringar att militär icke får användas vid sociala konflikter eller till s. k. ordningstjänst.

Stockholm den 21 jan. 1932.

Oscar Öhman.

Karl Kilbom.

Nils Flyg.

Edoff Andersson.

Aug. Spångberg.

Viktor Herou.

Verner Karlsson.

J. P. Dahlén.
